

Kabakosok

- **Cucumis nemzetség** (32 faj, ebből 4 természetű; uborka, sárgadinnye, tüskés dinnye (kiwano) – Cucumis metuliferus, Cucumis anguria)
- **uborka** (Cucumis sativus) – a Himalája előhegyeiből, Indiából származik; Európában kb. 2500 éve ismerik
- **sárgadinnye** (Cucumis melo) – 3 alfaj, ssp. melo-n belül 6 convarietas; indiai v. közép-ázsiai géncentrum?
- **Citrullus nemzetség** (3-4 faj)
- **görögdinnye** (Citrullus lanatus) – afrikai (Etiópia – Abessínia) származású

Uborka környezeti igényei

- **Fény:** szabadföldi fajták hosszúnappalosság; közepes fényigényű, sok fényt meghálálja
- **Hő:** optimum $25\pm 7^\circ\text{C}$, fejlődési minimum $10-12^\circ\text{C}$; gyökérszóna hőmérséklete igen fontos; hideg- és fagyérzékeny, $17-18^\circ\text{C}$ alatt terméselrűgás
- **Víz:** vízpazarló, víz- és páraigényes növény; csak a könnyen hozzáférhető vizet tudja felvenni
- **Talaj:** lazább, humuszos, jó szerkezetű, minőségi talajok; gyökérszete nagyon levegőigényes; kifejezetten sóérzékeny
- **Tápanyag:** szervesstrágya igényes; nagy zöldtömeg → folyamatos, nagy N felvétel, dinnyefélékhez képest nagyobb N:K arány kell; kálium ↔ termés konzisztenciája; számottevő Mg és Ca igény

Kabakosok rendszertana és származása

- **Cucurbitaceae család** (118 génusz, 825 faj) – főleg egyéves, kacsokkal kapaszkodó, egylaki váltivarú kúszónövények; zömében a világ trópusi és szubtrópusi régióiból származnak.
- **Cucurbitaceae alcsalád** – a fő (görögdinnye, sárgadinnye, uborka, Cucurbita fajok) és a fontosabb fajok (szivacsstök – Luffa acutangula és cylindrica, lopótök – Lagenaria siceraria, chayote – Sechium edule, viasztök – Benincasa hispida, keserű tök – Momordica charantifolia) fajok is ide tartoznak.
- **Cucurbita nemzetség** (5 kultúr és 10 vad faj), amerikai származású génusz – ide tartozik a sütőtök – C. maxima, pézsmatök – C. moschata, főzötök – C. pepo, laskatök – C. ficifolia, C. argyrosperma
- Mexikóból (C. pepo, C. moschata) és Dél-Amerikából (C. maxima) származnak
- Domesztikációjuk Mexikóban (C. maxima, C. moschata, C. pepo), az USA területén (C. pepo) és Dél-Amerikában (C. maxima) is történt

Kabakosok fajlagos tápelemigénye (kg/t)

	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
uborka	3,0	1,5	<u>4,0</u>
sárgadinnye	3,3	1,2	6,0
görögdinnye	2,4	1,1	5,6

Uborka morfológiája

- **Gyökérzet:** sekélyen elhelyezkedő (5-20 cm), viszonylag nagy kiterjedésű, sérülékeny, levegőigényes
- **Szár:** szögletes keresztmetszetű, kúszó szár; nem elágazó indák; jellemzően folytonnövény típusok
- **Levél:** tenyeresen karéjos, vékony
- **Virág:** egylaki váltivarú növény; sárga, rovarbepozású virág, alsó állású magház; hím- és nőivarú virágok aránya és elhelyezkedése virgáshabitus típusonként változik
- **Termés:** három termőlevélből kialakuló kabaktermés, gyakran szemölcsökkel és apró tüskékkel borított
- **Mag:** hosszúkás, fehéres, e.m.t.: 20-30 g

Uborka fajtaválasztás szempontjai

- Potenciális termőképesség
- Virgáshabitus
- Növekedési erély
- Rezisztencia
- Tenyészidő, koraiság
- Termés időbeni lefutása
- Hús konzisztencia
- Magvasság
- Termés külleme
- Tüskézettség, szemölcsösség

Görögdinnye morfológiája

- Nagy kiterjedésű gyökérzet
- Gyökérnyakból 3-7 hajtás
- Kacccsal rendelkező, heverő hajtások
- Szeldelt, viaszos levelek
- Egyivarú virágok
- Kabak termés, kifejlődése 5-6 hét, 2-15 kg, magok a terméshúsban
- Nagy magvak; e.m.t. 20-150 g, cs.k. 6-8 év

Uborka fajtatípusok

- **Termés mérete, felhasználása szerint**
 - kígyó – hajtási típus
 - minikígyó (koktél) – hajtási típus
 - saláta
 - konzerv (csemege)
 - **Virgáshabitus szerint**
 - monoikus
 - gynomonoikus (túlnyomóan nővirágú)
 - gynoikus (nővirágú)
-
- partenokarp – beporzást nem igénylő

Dinnyefélék környezeti igényei

- **Fény:** hosszúnappalosa; nagyon fényigényesek, virágzáshoz min. 5-7 ezer lux; napégés fellépése
- **Hő:** optimum 25±7 °C, fejlődési min. 10-12°C; hideg- és fagyérzékenyek
- **Víz:** nagy vízigényűek, öntözésük szükséges; a görög. szárazságtűrőbb, jól hasznosítja a vizet
- **Szél:** nagy kárt tud tenni a hajtásokban
- **Talaj:** humuszban gazdag, gyorsan melegedő, mélyrétegű, jó minőségű talajok
- **Tápanyag:** szervesstrágya igényesek; K igényük kiemelkedő, számottevő Mg és Ca igény; N(-) és K (+) szerepe a minőség alakulásában

Görögdinnye fajtatípusok

- Héjszín alapján:
- („csíkosak”) Crimson sweet, Jubilee, Fine light, Allsweet, Tri-stripe; Charleston Gray; („fekete héjúak”) Sugar Baby, Pannónia
- Termésalak alapján:
- hengeres, ovális, gömb
- Magvak jelenléte alapján:
- magvas, (szőlőmagvú), magnélküli - triploid
- Hússzín alapján:
- vörös, piros – rózsaszín, sárga
- Termésméret alapján
- dobozos dinnye, ice box dinnye témaköre

Görögdinnye fajtaválasztás

- Tenyészdő
- Termésméret
- Alak
- Hússzín
- Termőképesség
- Megújuló képesség
- Elaprósodásra való hajlam
- Szállíthatóság, tárolhatóság
- Héjvastagság
- Mag nagysága, megléte

Sárgadinnye morfológiája

- Nagy kiterjedésű gyökérzet
- Gyökérnyakból egyenrangú hajtások
- Kacsal rendelkező, heverő hajtások
- Ötszögletű levelek
- Egyivarú virágok, monoikus típusok, kevés a főszáron termő fajta
- Kabak termés, kifejlődése 5 hét, 0,5-5 kg, magok központi termésüregben
- e.m.t. 25-35 g, cs.k. 6-8 év

Sárgadinnye fajtatípusok, fajtaválasztás

• Fajtatípusok:

Cantalupensis (cantaloupe, muskmelon)

- Gallia, turkesztáni
- Cantaloup
- Olasz-amerikai, szupermarket
- Ogen, muskotáy
- Charantais

Inodorous (winter melon)

- Mézadinnye, amarillo, honey-dew
- Piel de Sapo

• Fontosabb fajtatulajdonságok:

- Termésméret; Termőképesség
- Tenyészdő
- Pulton tarthatóság
- Hússzín